

TARTU ÜLIKOOL

Spordipedagoogika ja treeninguõpetuse instituut

Karin Vassil

**Noorvõrkpallurite poolt nende treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna
tajumise võrdlus võistlustulemustega**

Magistritöö

Kehalise kasvatuse ja spordi õppekava

Juhendaja: Prof, PhD V. Hein

Juhendaja allkiri

Tartu 2014

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Kirjanduse ülevaade	5
1.1 Motivatsiooni definitsioon	5
1.1.1 Eesmärgi saavutamise teooria	6
1.1.2 Enesemääratlemise teooria ja selle seosed eesmärgi saavutamise teooriaga ..	8
1.2 Motivatsiooniline keskkond noortespordis	9
1.3 Treenerite poolt loodud motivatsiooniline keskkond	10
1.4 Vanemate poolt loodud motivatsiooniline keskkond	13
1.5 Treeningkaaslaste poolt loodud motivatsiooniline treeningkeskkond.....	14
1.5.1 Treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonid	16
1.5.2 Treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustik	17
1.6 Motivatsiooni ja võistlustulemuste omavahelised seosed.....	18
2. Töö eesmärk ja ülesanded	20
3. Metoodika.....	21
3.1 Vaatlusalused ja uuringu korraldus	21
3.2 Küsimustik	22
3.3 Andmete statistiline analüüs	23
4. Töö tulemused.....	24
4.1 Treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustiku kinnitav faktoranalüüs.....	24
4.2 Soolised erinevused treeningkaaslaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonides	25
4.3 Poiste võistkondade vahelised erinevused treeningkaaslaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonides	26

4.4	Tüdrukute võistkondade vahelised erinevused treeningkaaslaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonides	28
4.5	Noorsportlaste treeningkaaslaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide seosed nende treenerite poolt antud hinnangutega nende dimensioonide kohta	30
5.	Tulemuste arutelu.....	31
6.	Järeldused	37
	Kirjanduse loetelu	38
	Summary	42
	LISA 1. Küsimustik	43

Sissejuhatus

Käesoleva magistritöö teema käsitleb noorvõrkpallurite treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna tajumise võrdlust võistlustulemustega. Magistritöö teema on autori arvates aktuaalne kuna suur osa lastest ja noortest võtab osa oma igapäevases elus organiseeritud spordist, millega kaasneb võistlustel osalemine ning erinevad ootused tulemuste saavutamise osas. Spordis osalemine võimaldab noorsportlasel luua uusi sotsiaalseid suhteid treeningkaaslastega ja täiskasvanutega. Sel viisil noorsportlased parandavad suhtlemisoskust läbi liidrirollis olemise ja meeskonnatöös osalemisega, mis omakorda soosib nende vaimset arengut (Jaume ja Torregrosa, 2006). Spordiregistri andmetel harrastatakse võrkpalli igas maakonnas, kokku 200 klubis ja 10 000 inimese poolt (Eesti Võrkpalli Liidu arengukava 2012-2020). Edukus antud alal on tihti sõltuvuses paljudest psühholoogilistest teguritest. Peamiselt on antud psühholoogilised tegurid seotud noorsportlase endaga, kuid sportlast mõjutavad ka teda ümbritsevad inimesed. Noorsportlaste motivatsioonilist keskkonda ning käitumist mõjutavad treenerid, lapsevanemad ning nende treeningkaaslased. Kodune keskkond kujundab noorsportlase hoiakud seoses spordi ja sportimisega, treenerid on nende seisukohtade võimsad mõjutajad ja treeningkaaslased kas soodustavad või halvendavad nende kogemusi spordis (Cervello jt., 2007). Eelnevates uurimustes on palju uuritud treenerite ja vanemate mõju noorsportlase motivatsioonile ja spordis osalemisele, kuid vähem tähelepanu on pälvinud treeningkaaslaste poolne mõju.

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on välja selgitada kuidas Eesti U-18 vanuseklassis mängivate noorvõrkpallurite poolt nende motivatsioonilise treeningkeskkonna tajumine on seotud võistlustulemustega. Kontrollitakse treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustiku faktorstruktuuri õigsust ja võrreldakse noorsportlaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide seoseid nende treenerite poolt antud hinnangutega nende dimensioonide kohta.

1. Kirjanduse ülevaade

Võistlemine indiviidide või võistkondade vahel on kesksel kohal enamasti spordis, kuid ka paljudes teistes elulistes tegevustes meie tänapäeva modernses kultuuris. Mõnes võistluslikus momendis on inimeste eesmärk lihtsalt võita, sest võitmine on nauditav ja põnev või sellepärast, et see aitab neil suurendada oma ego. Mõningates olukordades on inimeste eesmärgiks mitte ainult võit, vaid saada ka täiendavalt tasustatud nagu näiteks sümboolset või rahalist kasu, mille saamine sõltub võitmisest (Vansteenkiste ja Deci, 2003).

1.1 Motivatsiooni definitsioon

Motivatsiooni on raske defineerida kuna see ei ole otseselt jälgitav. Motivatsioon on mõiste, mida hüpoteetiliselt kasutatakse, et kirjeldada sisemisi ja/ või välimisi jõude, mis juhivad käitumise suunda, tugevust ja püsivust. Motivatsioon on üks tähtsamaid muutujaid spordis (Vallerand, 2004).

Motivatsioon puudutab energiat, juhtimist ja püsivust (Ryan ja Deci, 2000). Inimesed võivad olla motiveeritud erinevate faktorite poolt, mis pärinevad erinevates kogemustest ja tagajärgedest. Indiviidid on motiveeritud kui nad hindavad oma tegevust või kui neil on tugev väline mõjutaja. Ehk nende huvi tegutseda võib olla tingitud alalisest huvist või soovist saada tasustatud ning nende käitumine võib tuleneda personaalsest pühendumisest või kartusest olla jälgitud (Ryan ja Deci, 2000).

Deci ja Ryan (2000; Keegan jt., 2010) on öelnud, et motivatsioon spordis on võti, mis võtab osa iga liigutuse sooritamisest ja määrab liigutuse jõupingutuse suuruse ning motivatsioonilise käitumise dünaamika mõistmine spordis on vaieldamatult oluline. Kuigi olulised aspektid inimeste motivatsioonis on määratud nende endi tõekspidamistel, tunnetustel ja väärtustel siis märkimisväärne mõju võib olla esile kutsutud sotsiaalsete mõjurite toimetel. Sotsiaalne taust ja individuaalne erinevus, mis toetavad rahulolu inimese põhivajadustega hõlbustavad loomulikku kasvu protsessides, mis sisaldavad sisemiselt motiveeritud käitumist ja protsessides kus toimub välise motivatsiooni lõimumine. Keskkond, kus autonoomsuse, kompetentsuse või seotuse vajaduse rahuldamine on pärsitud, ei soodusta motivatsiooni

(Deci ja Ryan, 2000; Keegan jt. 2010). Sportlased, kes mängivad ühes võistkonnas ja kes on samasugustes keskkonnatingimustes omavad erineval tasemel situatsioonilist sisemist ja välimist motivatsiooni. Antud erinevused leiavad aset, sest sportlased võivad erineda oma motivatsioonilise orientatsiooni poolest. Motivatsiooniline orientatsioon tüüpiliselt viitab rohkem või vähem stabiilsele eelsoodumusele olla sisemiselt või välimiselt motiveeritud või amotiveeritud. Kõrge tasemeline motivatsioon juhib sportlast tugevamini pingutama, püsima treeningutel ja näitama rohkem intensiivset käitumist võrreldes vähem motiveeritud sportlastega (Vallerand, 2004).

Spordipsühholoogias on kasutusel mitmeid motivatsiooni teooriaid. Enim on erinevates spordi valdkondades tehtud uuringutes kasutatud Deci ja Ryani (1985) enesemääratlemise teooriat (*Self-determination Theory*) ja Nicholls'i (1989) eesmärgi saavutamise teooriat (*Achievement Goal Theory*).

1.1.1 Eesmärgi saavutamise teooria

Eesmärgi saavutamise teooria (*Achievement Goal Theory*; Nicholls, 1989) kohaselt on indiviidi peamine eemärk tõestada oma pädevust saavutuse kontekstis. On olemas kaks üksteisest sõltumatut tegutsemise viisi. Esimene neist on ülesande sooritamisele (*task orientation*) ehk meisterlikkusele suunatud orientatsioon, kus eesmärgiks on uue ülesande meisterlik omandamine, selgeks õppimine või viimistlemine ning probleemide lahendamine seda kõike selleks, et saavutada areng. Teisel juhul on tegemist ego (*ego orientation*) suunatud orientatsiooniga, kus indiviidi eesmärgiks on näidata enda üleolekut või paremust võrreldes teistega aga samuti vältida teistest viletsamat sooritust (Roberts jt., 1998; Wang jt. 2007; Sarrazin jt., 2001).

Mõisted ülesandele-orienteeritus ja egole-orienteeritus viitavad sellele kas võimekuse kontseptsiooni on käsitletud diferentseeritult või mittediferentseeritult. Eeldatakse, et indiviididel on eelsoodumus kaasata eesmärgi saavutamiseks kas ülesandele või egole suunatud käitumist ja käituda vastavalt saavutatavale eesmärgile. Isik, kes on ülesandele orienteeritud kasutab võime mittediferentseeritud kontseptsiooni, et hinnata demonstreeritud pädevust. Indiviid hindab personaalset sooritust, et teha kindlaks kas pingutus on lõplik ja meisterlikkus saavutatud. Seega võime demonstreerimine on enesemääratletud ja edu on

saavutatud kui meisterlikkus on tõendatud. Sportlased, kes on ülesandele-orienteeritud näevad tavaliselt rohkem vaeva tulemuste saavutamiseks, näitavad suuremat püsivust ja huvi, omavad rohkem lõbu ja väljendavad suuremat rahulolu sportides. Seevastu isik, kes on egole orienteeritud kasutab võime diferentseeritud kontseptsiooni, et hinnata pädevust. Indiviidi tegutsemise eesmärgiks on ületada teisi indiviide antud tegevuses. Indiviid hindab oma personaalset sooritust võrreldes seda teiste harjutust sooritanutega. Seega võime demonstreerimine on teiste poolt määratletud ja edu on saavutatud kui teiste kaaslaste sooritus on ületatud või neid on võidetud. Egole orienteeritud käitumisega sportlased näevad üldjuhul vähem vaeva harjutamiseks ja omavad vähem lõbu treeningutel ning tihtipeale lõpetavad spordiga tegelemise kui neil tekib väikseid raskusi või kui nad tunnevad ennast vähem osavana. Mida rohkem indiviid on ego orientatsioonile suunatud, seda rohkem ta tajub normatiivset suutlikust ja üritab teha paremini kui teised. Teisalt, mida rohkem ülesandele orienteeritud indiviid on, seda rohkem tunneb ta, et edu sõltub pingutusest, huvist ja püüdlusest uusi oskusi õppida (Roberts jt., 1998; Wang jt., 2007; Treasure ja Roberts, 1995).

Spordis on ülesande sooritamisele suunatud eesmärgid positiivselt seotud mitmesuguste motivatsiooni näitajatega, sealhulgas sisemise motivatsiooniga. Egole suunatud eesmärkide puhul ei ole nii selgepiirilisi seoseid motivatsiooni näitajatega leitud, kuigi kombineerides ülesandele suunatud ja egole suunatud eesmärgi võib leida positiivseid protsesse ja tulemusi. Egole suunatud käitumine on mõõdukalt või negatiivselt seotud sisemise motivatsiooniga (Wang jt., 2007; Sarrazin jt., 2001).

Veel väga olulist rolli eesmärgi saavutamise puhul mängivad sotsiaalsed faktorid ja teiste isikute eesmärgisuunitlused ja edu kriteeriumid. Sportlase poolt tajutud treeneri, vanemate ja võistkonnakaaslaste edu kriteeriumid on tugevalt seotud sportlase enda edu saavutamise eesmärkidega. Lisaks on võistkonnakaaslased äärmiselt olulised kogu noorukieas aidates luua sportlaste identiteedi ja oma pädevuse tajumise ulatuse antud valdkonnas (Cervello jt., 2007).

Lisaks ülesandele-orienteeritud (*mastery-approach*) ja egole-orienteeritud (*performance-approach*) komponentidele on eesmärgi saavutamise motivatsioonilistel orientatsioonidel ka sellised dimensioonid nagu seda on nendest hoidumine ehk vältimine. Need neli erinevat komponenti moodustavad 2x2 saavutusmotivatsiooni mudeli. 2x2 saavutusmotivatsiooni mudel koosneb ülesande meisterlikust sooritusest, ülesande meisterlikust sooritamisest hoidumisest (*mastery-avoidance*), ülesande soorituse esitlusest ja ülesande sooritusest hoidumisest (*performance-avoidance*). Selles mudelis on kompetentsust vaadeldud kui

eesmärgi saavutamise tuuma ja seda on eristatud kahel viisil - vastavalt sellele kuidas see on määratletud ja kuidas see on seostatud eesmärkidega. (Wang jt., 2007)

1.1.2 Enesemääratlemise teooria ja selle seosed eesmärgi saavutamise teooriaga

Enesemääratlemise teooria keskseks on sisemine motivatsioon ja välimine motivatsioon. Sisemine motivatsioon hõlmab tegevust, mis on sooritatud tunnete tahtel ja mis omab valikut kogemustest. Kui indiviid tegeleb tegevusega kuna ta leiab, et see on huvitav siis nad teevad antud tegevust täielikult vabatahtlikult. Seevastu välimine motivatsioon hõlmab endast tegevuse sooritamist surve all, kuna tuntakse ennast kohustatuna antud tegevust teha. Enesemääratlemise teoori järgi sisemine ja välimine motivatsioon erinevad nende aluseks olevate regulatiivsete protsesside poolest, mis on seotud suurel määral keskkonna faktorite mõjuga. Lisaks sisemisele motivatsioonile ja välimisele motivatsioonile jaguneb enesemääratlemise teooria veel amotivatsiooniks. Sisemine ja välimine motivatsioon on mõlemad tahtlikud, vastandudes amotivatsioonile, mis hõlmab endas kavatsuse ja motivatsiooni puudumist (Gagne ja Deci, 2005). Et täielikult mõista mitte ainult eesmärgile suunatud käitumist vaid ka psühholoogilist arengut ja heaolu ei saa olla enesemääratlemise teooria kohaselt ilma tähelepanu pööramata vajadustele, mis annavad tulemuste nende psühholoogilisele võimekusele ja mõjule, mis läbi regulatiivsete protsesside suunavad otseselt inimese eesmärgile (Deci ja Ryan, 2000). Enesemääratlemise teooria järgi on põhilisteks psühholoogilisteks vajadusteks kompetentsus, autonoomsus ja seotus, mis määravad indiviidi eesmärgile suunatud käitumise, selle suuna ja püsivuse. Psühholoogiliste vajaduste rahuldamine on seotud erinevate sotsiaalsete faktoritega nagu õpikeskkond või treeneri käitumine ja tegevus. Deci ja Ryani 2000 aasta uuringus selgus, et sotsiaalsed tegurid toetavad inimese kompetentsuse, autonoomsuse ja seotuse tunnet:

- Säilitades või suurendades sisemist motivatsiooni
- Lihtsustades välise motivatsiooni internaliseerimist ja integratsiooni
- Edendades või tugevdades püüdlusi või elu eesmärgi, mis pakuvad rahulolu inimese põhivajadustele.

(Deci ja Ryan, 2000)

Ntomanis (2001) tõi oma uuringus välja, et sotsiaalsed faktoreid võivad mängida olulist rolli määramaks noorsportlase motivatsiooni. Näiteks koostöö soodustab käitumist, mis on indiviidi poolt ise juhitud. Motivatsiooniline keskkond, mis rõhutab koostööd toob individid kokku, et aidata üksteisel õppida ja areneda. Koostöö muudab tegevuse olemuselt huvitavamaks, samas konkurents individide vahel võib ohustada sisemist motivatsiooni tegevuse suhtes. Sotsiaalsed faktorid nagu koostöö, areng ja valikud on seotud kolme psühholoogilise vahendajaga nagu kompetentsus, seotus ja autonoomsus. Ntoumanis ja Biddle (1999) on oma uurimuses kirjutanud, et ülesande meisterlikule sooritamisele suunatud keskkond soodustab antud kolme psühholoogilise vajaduse rahuldamist. See on ka see, miks ülesande meisterlikule sooritusele suunatud keskkond annab valiku ülesannete suhtes ja lubab sportlasel osa võtta otsuste tegemisest seeläbi suurendades autonoomsust. Kontrastiks on egole suunatud keskkonnas sportlase valikud limiteeritud või neid ei eksisteeri üldse. Lisaks sellele on ülesande meisterlikule sooritusele suunatud keskkond seotud parema ettekujutusega kompetentsusest ja edust. Seda seetõttu, et see julgustab indiviide kasutama enda poolt loodud kriteeriume (näiteks individuaalne pingutus ja areng), et määratleda enda kompetentsust. Antud keskkond omistab vähe tähtsust normatiivsele võrdlusele ja edendab sportlaste seas koostööd (Biddle, 1999).

1.2 Motivatsiooniline keskkond noortesportdis

Noorte sportlaste motivatsioon spordiga tegelemisel on väga aktuaalne teema nii teaduskirjanduses kui ka tavakirjanduses. Nagu Cervello jt. (2007) oma artiklis viitasid mõjutavad noorsportlaste motivatsioonilist keskkonda ning käitumist treenerid, lapsevanemad ning nende treeningkaaslased. Kodune keskkond kujundab noorsportlase hoiakuid seoses spordi ja sportimisega, treenerid on nende seisukohtade võimsad mõjutajad ja treeningkaaslased kas soodustavad või halvendavad nende kogemusi spordis. On oluline hoida tervislikku eluviisi ja spordimotivatsiooni ennem murdeiga ja selle ajal, et säilitada tervise ja isiksuse piisav areng (Bollok jt., 2011). Ideaalne võimalus selleks on spordis osalemine, sest see võimaldab sportlasel luua uusi sotsiaalseid suhteid eakaaslastega ja täiskasvanutega. Tänu sellele noored sportlased parandavad suhtlemisoskust läbi liidrirollis olemise ja meeskonnatöös osalemisega, mis omakorda soosib nende vaimset arengut. Lisaks sellele õpivad nad läbi spordi mõistma, miks on sportides vaja reegleid ja miks neid täitma

peab. Täites ausa mängu (*Fair play*) põhimõtteid aitab see neil moraalselt areneda (Jaume ja Torregrosa, 2006).

Praegu on paljud treenerid ning teised sportlaste ettevalmistusega seotud inimesed keskendunud peamiselt kolmele punktile a) sportlaste igapäevane treenimine algab nooremas eas, b) treeningud on pikemad, c) parem treeningkvaliteet nooremast east alates. Kõrgete tulemuste nõudmine noorte spordis toob kaasa selliseid tagajärgi nagu ületreening, vigastused ja liigse surve olla edukas (Jaume ja Torregrosa, 2006). Liigne surve olla edukas võib tekitada olukorra kus sportlane vajab edukas olemiseks mõnda välist stiimulit. Selle tulemusena kasutatakse noorte spordis üha enam finantsilist tasustamist, mis on soodustatud nii vanemate kui ka spordiklubide poolt. Näiteks 16-17. aastastest poistest koosneva Belgia jalgpalli meeskonna noored mängijad saavad iga võidetud mängu eest 100 dollarit. Samuti vanemad sunnivad lapsi tugevamalt pingutama ja võitma mistahes hinna eest. Samasuguse pinge võivad sportlastele peale panna ka fännid ja meedia (Vansteenkiste ja Deci, 2003).

1.3 Treenerite poolt loodud motivatsiooniline keskkond

Nagu paljudest uuringutest on selgunud kannab treener väga olulist rolli sportlaste motivatsiooni kujundamisel. Vaatamata sellele, et treenerid võivad erineda kvalifikatsiooni, isikupära ja juhtimise poolest, ei ole kahtlust, et treeneritel on tohtu mõju sportlaste füüsilisele, psühholoogilisele heaolule ja motivatsioonile. Treeneri ülesanded noorte spordis on erinevad, kuid nende peamiseks eesmärgiks peaks olema noorsportlaste oskuste parandamine ja nende isikliku arengu toetamine (Alfermann ja Würth, 2006). Treeneri ülesandeks on luua keskkond, kus mängijate psühholoogilised vajadused saaksid rahuldatud. Täpsemalt kui treener asetab ennast mängijate vaatepunkti ning pakub neile valikuid, võtab arvesse nende tundeid ja selgitab neile, miks ta nõuab teatud käitumist, siis sportlased tunnevad ennast rohkem kompetentsemana oma spordialal, rohkem autonoomsemalt oma tegevustes ja on paremini seotud teiste võistkonna kaaslastega. Kui mängijad tunnevad, et nende psühholoogilised vajadused on rahuldatud siis nende sisemine motivatsioon on suurem. Kui mängijatel on suurem sisemine motivatsioon siis nad tajuvad suuremat naudingut ja vähem tüdimust antud spordiala vastu (Alvarez jt. 2009). Treenerid etendavad aktiivset rolli

motivatsiooni loomisel ja säilitamisel spordiga edaspidiseks tegelemiseks, kuid sportlased ei vaja välist stiimulit treenerite poolt, et spordis püsida (Jõesaar ja Hein, 2011; Jõesaar, 2012).

On tõestatud, et sotsiaalsed faktorid mõjutavad motivatsiooni. Spordi kontekstist vaadatuna treenerite käitumine võib olla määrava tähendusega sportlaste motivatsioonile. Treenerid korraldavad treeninguid, moodustavad treeninggrupid, jagavad tunnustust, hindavad, jagavad autoriteeti ja nad määravad spordi ülesande. Kokkuvõtlikult võib öelda, et nad loovad motivatsioonilise treeningkeskkonna. Uuringud käsitlevad peamiselt kahte treenerite poolset juhtimisstiili: esimene neist on kontrolliv stiil, kus treener kasutab sundimist, surve avaldamist ja autoritaarset juhtimist ning teine neist on autonoomsust toetav juhtimisstiil, kus treener toetab vabadust, stimuleerib autonoomsust ja kaasab sportlasi otsuste tegemisse (Sarrazin jt., 2001).

Treenerid, kes omavad kontrollivat käitumist, kahjustavad noorte sportlaste kompetentsust, autonoomsust ja seotuse tunnet. See omakorda kahjustab nende enesemääratlemise motivatsiooni, mille tagajärjeks võib olla spordiga tegelemisest loobumine (Vallerand, 2004). Muutes treeneri suhtlemisviisi rohkem autonoomsust toetavaks võib see innustada sportlast kogema suuremal määral kompetentsust ja autonoomsust ning sisemist motivatsiooni, mis omakorda soodustab suuremat püsivust antud spordialal (Vallerand, 2004; Alvarez jt., 2009).

Treeneri poolne autonoomsust toetav juhtimisstiil loob üldjuhul ülesande meisterlikule sooritusele suunatud treeningkeskkonna. Selline treeningkeskkond rõhutab ja soodustab sportlase individuaalset arengut ja tema jõupingutusi. Treener, kes on sportlaste autonoomsust toetav, pakub neile varieeruvaid ja erineva raskusastmega ülesandeid ja julgustab sportlast võtma juhirolli ning osalema otsustuste protsessis, et edendada koostööd ja suhtlemist (Ntoumanis ja Biddle, 1999). Keegan, Lavallee ja nende kolleegid (2010) on oma uuringus leidnud, et treeneri poolt “üks-ühele õpetamine” avaldab positiivset mõju sportlase motivatsioonile. Antud õpetuslik käitumine on seotud ajakuluga, mis treener on veetnud individuaalsetele instruktsioonide andmisele, tähelepanule, hindamisele ja tagasisidele. Jõesaar, Hein ja Hagger (2012) leidsid oma uuringus, et eelnev treeneri poolne autonoomsuse toetus mõjutab hiljem treeningkaaslaste ülesande meisterlikule sooritamisele suunatud keskkonda. Antud töös selgus, et kaaslased ja treener mõjutavad noorsportlase motivatsiooni ja tajutava keskkonna mõju, mis kujundavad sportlaste kogemuse spordis. Töö tulemustest lähtudes uuringu autorid peavad oluliseks, et treenerid peaksid edendama ülesande sooritamisele suunatud treeningkaaslaste poolt tajutud treeningkeskkonda ja soodustama

koostööd, õppimist ja pingutamist, mis mõjutab sportlaste sisemist motivatsiooni osaleda spordis võimalikult kaua.

Seevastu treeneri kontrolliv või autoritaarne juhtimisstiil loob egole orienteeritud kliimaga treeningkeskkonna, kus treener hindab ja tunnustab normatiivide järgi, julgustab indiviidide vahelisi võrdlusi ja moodustab võimetusel põhinevaid homogeenseid rühmi ja tõrjub sportlase algatust (Ntoumanis ja Biddle, 1999). Ntoumanis, Taylor ja Thøgersen-Ntoumani (2012) uuringu tulemused näitasid, et egole orienteeritud treeningkeskkond, mis on loodud treeneri ja kaaslaste poolt võib olla oluline antisotsiaalse käitumise tekitaja (näiteks petmine või äraostmine). Treenerid, kes tunnevad kohustust võita või kelle hindamise aluseks on võitude ja kaotuste hulk kasutavad tõenäolisemalt egole suunatud õpetamise stiili, kus põhitähelepanu on mängude võitmisel. Sellisel juhul on treenerid kaotanud silmist peamised noorte spordi eesmärgid, milleks on psühholoogiline, sotsiaalne ja füüsiline areng (Cumming jt, 2007).

Vazou 2010. aasta uuringu tulemused näitasid, et sportlased kellel on kõrge ülesandele-orienteeritus tajuvad kõrgemat kaaslaste ja treenerite ülesandele-orienteeritud keskkonda ja madalat treenerite (aga mitte kaaslaste) egole-orienteeritud keskkonda antud võistkonnas. Seevastu sportlased, kellel on kõrge egole-orienteeritud käitumine tajuvad kõrget egole-orienteeritud ja madalat ülesandele-orienteeritud motivatsioonilist keskkonda, mis on loodud kaaslaste ja treeneri poolt. See on kooskõlas eesmärgi saavutamise teooriaga. Erinevus sportlaste ettekujutusest treenerite ülesandele-orienteeritud keskkonnas meeskonna siseselt sõltub sportlaste egole suunatud orientatsiooni tugevusest. Sportlased, kellel on väga madal või väga kõrge egole suunatud orientatsioon tajuvad treeneri poolt loodud ülesandele-orienteeritud keskkonda rohkem muutuvana võrreldes nendega, kellel on mõõdukas egole orienteeritus. Vazou (2010) uuringus selgus, et treenerite sugu moodustas märkimisväärse muutuja kaaslaste ülesandele-orienteeritud käitumise tajumises ja treenerite poolt loodud motivatsioonilises keskkonnas. Nais treenerid paistsid julgustavat kaaslaste ülesandele-orienteeritud keskkonda meeskondades rohkem kui mees treenerid. Sportlased samuti täheldasid, et nais treenerid edendavad rohkem ülesandele-orienteeritud keskkonda ja vähem egole-orienteeritud motivatsioonilist keskkonda kui mees treenerid. Kuid treeneri sugu ei olnud seotud ühegi erinevusega sportlaste ettekujutusest kaaslaste egole-orienteeritud keskkonnas. Cumming ja tema kolleegide uuringus (2007) selgus, et sportlase hinnang treeneri õpetamisoskusele ja tema spordiala teadmistele on seotud võitmisega. Lapsed, kes mängisid edukamas meeskonnas arvavad, et nende treener omab palju teadmisi antud spordialast ja ta on üks parimaid treenereid antud spordialal. Antud uuringu tulemuste põhjal ei ole võitmine naudingu eeltingimuseks noorte spordis. Naudingu eeltingimuseks on treeneri

poolt loodud motivatsiooniline keskkond. Sportlased, kes tajuvad oma treeneri käitumist rohkem meisterlikkusele orienteerituna, mis keskendub pingutusele ja individuaalsele arengule, hindavad oma treenerit positiivsemalt.

1.4 Vanemate poolt loodud motivatsiooniline keskkond

Lapse ja vanema vaheline suhe on olulise tähtsusega lapse arengus ja üldises heaolus. Vanemad mõjutavad praktiliselt kõiki valdkondi lapse elus. O' Rourke ja tema kolleegide (2013) uurimuse kirjanduse ülevaatest selgus, et vanemate kaasamine mõjutab psühhosotsiaalseid tulemusi spordis, sealhulgas stressi, naudingut, motivatsiooni ja kurnatust. Selle uurimuse tulemused näitasid, et noorte sportlaste sisemine ja välimine motivatsioon olid märkimisväärselt seotud motivatsioonilise keskkonnaga, mis oli loodud nende vanemate poolt. Antud uurimuse tulemuste põhjal võib öelda, et vanemate poolt loodud egole-orienteeritud motivatsiooniline keskkond on seotud oluliselt madalama autonoomsuse regulatsiooniga kui ülesandele-orienteeritud keskkond. On võimalik, et autonoomsuse regulatsioon on madalam egole suunatud keskkonnas, sest lapsed tajuvad, et vanemad karistavad vigu ja pööravad rohkem tähelepanu välistele ja kontrollimatutele tulemustele kui sisemiselt kontrollitud tulemustele. Sellega nõrgestades laste sisemise motivatsiooni arengut (O'Rourke jt., 2013). Vanemad jagavad informatsiooni ja pakuvad väliseid stiimuleid soorituse või jõupingutuse eest, et parandada sportlase tulemust (Jõesaar ja Hein, 2011; Jõesaar 2012). Vanemate poolt loodud egole-orienteeritud motivatsioonilises keskkonnas lapsed keskenduvad sportimise ajal rohkem välistele tulemustele, nagu teiste edestamine ja karistuste vältimine, mitte sisemistele põhjustele nagu meisterlikkus, täiustamine ja enesega rahulolu (O'Rourke jt., 2013).

Samuti on vanematel kandev roll laste treeningule ja võistlustele toomisel, vahendite soetamisel ja moraalse toe pakkumisel. Siia alla kuuluvad:

1. Lastele pühendumine
2. Aktiivse eluviisi eeskujuks seadmine
3. Laste kokku viimine erinevate spordialadega

4. Materiaalne ja emotsionaalne toetus
5. Treeningute ja mängude külastamine
6. Tingimusteta toetus ja julgustamine

(Keegan jt., 2010; Gould jt., 2001)

Antud tegevuste ja käitumiste ülesanne, mis on vanemate poolt esilekutsutud on arendada või parandada sportlase kompetentsust.

Sportlased, kes püsivad oma valitud spordiala juures tajuvad suuremat autonoomsuse toetust, mis on loodud vanemate ja ülesande meisterlikule sooritamisele suunatud kaaslaste loodud keskkonna poolt. Autonoomsuse toetus vanemate poolt võib luua lastele nauditava spordis osalemise kogemuse (Jõesaar ja Hein, 2011; Jõesaar, 2012).

1.5 Treeningkaaslaste poolt loodud motivatsiooniline treeningkeskkond

Treeningkaaslased ja treener mõjutavad noorsportlase motivatsiooni ja tajutava keskkonna mõju, mis kujundavad sportlaste kogemuse spordis (Jõesaar, Hein ja Hagger, 2012; Jõesaar, 2012). Paljud uuringud on leidnud, et treeningkaaslased mängivad väga olulist rolli laste arengus ja osalemises sportlikes tegevustes (Patrick jt., 1999; Weiss jt., 1996; Vazou jt., 2006). Vazou (2006) ja tema kolleegid leidsid, et vanemad noorsportlased (14-17.a) tajuvad paremini märke, mis on eegle-orienteeritud kui seda tegid nooremad. Treeningkaaslased mõjutavad osalejate motivatsiooni läbi konkurentsivõimelise käitumise, koostöö, hindava kommunikatsiooni ja läbi omavaheliste sotsiaalsete suhete (Keegan jt., 2009). Sõprus spordi kontekstis on väga tähtsal kohal seda eelkõige sotsiaalse toe kontekstis. Weiss (1996) ja tema kolleegid leidsid oma uurimuses 12 positiivset sõpruse dimensiooni: seltskonna pakkumine, mõnus ühise aja veetmine, enesehinnangu parandamine, abi ja nõu, pro-sotsiaalne käitumine, intiimsus, lojaalsus, ühised huvid, atraktiivsed personaalsed omadused, emotsionaalne tugi, vastuolude puudumine ja konfliktide lahendamine. Samuti leidis kajastamist ka neli sõpruse negatiivset dimensiooni: konflikt, mitteatraktiivsed personaalsed omadused, reetmine ja ligipääsmatus (Weiss jt., 1996).

Treeningkaaslaste poolt loodud motivatsiooniline treeningkeskkond on oluline spordi motivatsiooni tekkimisel. Keskkond, kus treeningkaaslased panevad rohkem rõhku isiklikule arengule ja jõupingutusele võimaldab see neil nautida treeninguid, kuna nende põhilised psühholoogilised vajadused on rahuldatud ja nad saavutavad sisemise motivatsiooni. Ülesandele-orienteeritud motivatsiooniline keskkond mõjutab positiivselt kolme põhilist psühholoogilist vajadust, milleks on kompetentsus, autonoomia ja seotuse tunne. Sellises treeningkeskkonnas indiviid tunneb ennast sisemiselt motiveeritult tegevuse poolt ning teeb seda kuna see toob endaga kaasa rõõmu ja heaolu tunde (Murcia jt., 2008). 2011. aasta uuringus Jõesaar, Hein ja Hagger leidsid samuti, et treeningkaaslaste ülesandele-orienteeritud motivatsiooniline keskkond on oluliselt ja positiivselt seotud inimese psühholoogiliste põhivajadustega. Selline rahulolu tõenäoliselt tekib siis kui sportlane tunnetab, et kõigil antud treeninggrupis on tähtis roll ja nende võistkonnakaaslased väärtustavad koostööd, individuaalset arengut ja pidevat pingutamist. Samas egole-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsiooniline keskkond on oluliselt ja negatiivselt seotud kompetentsuse tundega ja sellel ei ole märkimisväärset efekti autonoomsuse ja kompetentsuse toetamisel. Antud olukord võib tekkida näiteks juhul kui sportlane tajub konflikti meeskonnaliikmete vahel. Samas sportlane, kes tajub egole-orienteeritud motivatsioonilist keskkonda võib tunda kompetentsust ja autonoomsust nii kaua kuni ta tunneb seotust teiste kaaslastega antud treeninggrupist. Psühholoogilised vajadused nagu autonoomia, kompetentsus ja seotuse tunne vahendavad ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste keskkonna efekti sisemisele motivatsioonile. Kui noored sportlased tajuvad treeningkaaslaste motiveerivat keskkonda olema rohkem ülesandele-orienteeritud siis on tõenäolisem, et vajadused nagu kompetentsus, autonoomsus ja seotus on rahuldatud, mis omakorda mõjutab positiivselt nende sisemist soovi tegeleda antud tegevusega. Uuringu autorid leidsid, et võistkonnakaaslaste ülesandele-orienteeritud motivatsiooniline keskkond mõjutab kaudselt sportlaste sisemist motivatsiooni ja püsijäämist valitud spordialal läbi põhiliste psühholoogiliste vajaduste. Tulemused näitasid, et kompetentsuse ja seotuse tunde vajaduste rahuldamine on kujunenud rohkem sisemisest motivatsioonist kui autonoomsuse rahuldamise vajadusest. Samuti on sisemine motivatsioon positiivselt seotud spordis püsimisega (Jõesaar, Hein ja Hagger, 2011; Jõesaar, 2012). Sportlased, kes püsivad oma valitud spordiala juures tajuvad suuremat autonoomsuse toetust, mis on loodud vanemate ja ülesandele- orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise keskkonna poolt. Neil on samuti kõrgem sisemine motivatsioon kui neil kes on spordist välja langenud. Spordist väljalangenutel on madalam kompetentsuse, autonoomsuse ja seotuse tunne, see on kooskõlas enesemääratlemise teooriaga (Jõesaar ja Hein, 2011; Jõesaar, 2012).

Vazou (2006) ja tema kolleegid leidsid oma uuringus, et sportlane, kes tajub paremini treeneri poolt loodud ülesandele-oriendeeritud keskkonda või võistkonnakaaslaste poolt loodud ülesandele-oriendeeritud keskkonda, näitas kõrgemat eneseväärtustamist, naudingut ja pingutust. Treeningkaaslaste poolt loodud ülesandele-oriendeeritud motivatsiooniline treeningkeskkond oli ainuke enesehinnangu märkimisväärne prognoosija ja tugevam naudingu ennustaja kui treeneri poolt loodud motivatsiooniline keskkond. Vazou 2010. aasta uuringu tulemused näitasid, et sportlased kellel on kõrge ülesandele oriendeeritus tajuvad kõrgemat kaaslaste ja treenerite ülesandele-oriendeeritud motivatsioonilist treeningkeskkonda ja madalat treenerite (aga mitte kaaslaste) egole-oriendeeritud motivatsioonilist treeningkeskkonda antud võistkonnas. Seevastu sportlased, kellel on kõrge egole oriendeeritus tajuvad kõrget egole-oriendeeritud ja madalat ülesandele-oriendeeritud motivatsioonilist treeningkeskkonda, mis on loodud kaaslaste ja treeneri poolt. Treeningkonnakaaslaste poolt loodud ülesandele oriendeeritud motivatsiooniline keskkond võrreldes egole oriendeeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonnaga on olulisem sportlaste spordis püsimise mõjutaja (Jõesaar ja Hein 2011; Jõesaar, 2012).

1.5.1 Treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonid

Vazou, Ntoumanis ja Duda (2005) intervjuerisid oma uuringus poisse ja tüdrukuid, kes olid 12-16 aastat vanad, et mõista eakaaslaste motivatsioonilist käitumist. Nad eristasid üksteist dimensiooni, mis aitasid kaasa treeningkaaslaste poolt mõjutatud motivatsioonilisele treeningkeskkonnale:

1. Oskuste parandamine (*improvement*) - julgustamine ja tagasiside andmine võistkonnakaaslastele, et muutuda paremaks.
2. Võrdne kohtlemine (*equal treatment*) - kõik sportlased omavad võistkonnas olulist rolli ja nad kohtlevad treeningkaaslasti ning on koheldud teiste treeningkaaslaste poolt võrdselt/mitte eelistatult.
3. Seotuse toetus (*relatedness support*) - gruppi kuulumise tunde edendamine ja hõlbustamine.

4. Koostöö (*cooperation*) - aidata parandada võistkonnakaaslastel oma nõrkusi läbi meeskonnatöö.
5. Pingutuse olulisus (*effort*) - millises ulatuses rõhutab sportlane oma treeningkaaslastele pingutuse olulisust ja endast parima andmist.
6. Võistkonna sisene võistlemine (*intra-team competition*) - kas treeningkaaslased püüavad edestada üksteist ja kas treeningkaaslaste vahel toimub võrdlemine.
7. Võistkonna sisesed konfliktid (*intra-team conflict*) - negatiivne ja mitte toetav käitumine, mis on sooritatud treeningkaaslaste poolt.
8. Normatiivne suutlikkus (*normative ability*) - rõhk normatiivsel suutlikkusel ja eelistatud on kõige pädevamad sportlased.
9. Autonoomsuse toetus (*autonomy support*) - on seotud sellega, kas sportlaste panus otsustusprotsessis on meeskonna poolt tunnustatud või mitte.
10. Eksimuste olulisus (*mistakes*) - viitab sellele kuidas võistkonnakaaslased võivad reageerida kui sportlane teeb vea.
11. Kompetentsuse hindamine (*evaluation of competence*) - kriteerium, mida sportlane kasutab, et hinnata oma võistkonnakaaslaste pädevust.

1.5.2 Treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustik

Ntoumanise ja Vazou (2005) töötasid välja treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustiku (*Peer Motivational Climate in Youth Sport Questionnaire; PeerMCYSQ*), mida testiti kolmes uuringus. Esimese uuringu eesmärk oli välja töötada ja katsetada uut treeningkaaslaste motivatsioonilise keskkonna mõõtmise viisi spordis. Tulemused toetasid 6-faktorilist lahendust, kus kolm tegurit hõlmavad ülesandele orienteeritud motivatsioonilist treeningkeskkonda (oskuste parandamine, pingutuse olulisus, seotuse toetus) ja kolm tegurit toetavad egole-orienteeritud motivatsioonilist treeningkeskkonda (normatiivne suutlikkus, võistkonna sisene võistlemine, võistkonna sisesed konfliktid). Selline tegurite lahendus esitleb väikest treeningkaaslaste motivatsioonilise

treeningkeskkonna faktorite kogumit, mis põhineb üheteistkümnemele treeningkaaslaste motivatsioonilise keskkonna dimensioonile, mis ilmneseid Vazou (2005) ja tema kolleegide uuringus. Teise ja kolmanda uuringu ülesandeks oli 6-faktorilise küsimustiku testimine. Tulemused näitasid, et 6-faktoriline mudel oli problemaatiline ja selle asemel tuleks eelistada 5-faktorilist lahendust: oskuste parandamine (IMP), pingutuse olulisus (EF), seotuse toetus (RELS), võistkonna sisene võistlemine (ITCA), võistkonna sisesed konfliktid (ITCON), mis koosneb 21-st küsimusest. Antud uuringus selgus, et ei ole võimalik küsimustega eraldada ühteteist sõltumatut tegurit. Seda seetõttu, et antud dimensioonid võivad olla kontseptuaalselt sõltumatud, kuid empiirilises võtmes on nad tugevalt seotud.

1.6 Motivatsiooni ja võistlustulemuste omavahelised seosed

Võistkonna lõppeesmärk meeskonnaaladel on võita. See nõuab mängijatelt meeskonnatöö oskust ja kollektiivset liikumist eesmärgi suunas. Grupi keskkond (rühma suurus ja territoorium) ja liikmete omadused (meeskonna koosseis, varieerivus ja kokkusobivus) mõjutavad meeskonna struktuuri (rühma positsiooni, staatust, rolle, norme ja juhtimist), mis omakorda mõjutab meeskonna arengut (eesmärgid, koostöö ja konkurents, suhtlemine ja kollektiivne efektiivsus). Meeskonna ühtekuuluvus on oluline muutuja meeskonna struktuuri ja arengu vahel ning on seotud nii üksikmängijate kui ka meeskonnaga tervikult (Apitzsch, 2006). Võistkonnad kus on tugevamini tajuda kollektiivset efektiivsust seavad väljakutsuvamaid eesmärke, pingutavad rohkem, püsivad oma valitud ala juures kauem kui nad seisavad vastamisi raskuste või kaotustega ja on suurema tõenäosusega edukamad (Fransen jt., 2012).

Vansteenkiste ja Deci leidsid oma 2003. aasta uuringus, et võitjad on rohkem sisemiselt motiveeritud kui kaotajad ning võitjad tunnevad ennast kompetentsematena kui kaotajad. Kaotajatele kellele antakse peale sooritust positiivne tagasiside on rohkem sisemiselt motiveeritud kui kaotajad kes ei saa positiivset tagasisidet. Kaotajad, kes saavad tulemustest tingitud tasu, et püüda neile seatud eesmärke on vähem sisemiselt motiveeritud käitumisega kui kaotajad, kellele antakse positiivset tagasisidet (Vansteenkiste ja Deci, 2003).

On olemas palju võimalusi kuidas luua edukas võistkond. Üheks, kuid mitte alati kõige edukamaks, võimaluseks on koguda kokku riigi parimad sportlased ja panna nad üksteisega

võistleva ühises võistkonnas. Antud meetodi kaudu ei kaaluta kuidas antud meeskonnaliikmed koos töötavad, vaid on valitud ainult nende heade oskuste põhjal. Kas selliselt kokku pandud meeskond on ka edukas? Mõnikord! Seega, sellisel viisil kokku pandud grupp sportlasi võistkonna moodustamiseks ei taga sportlaste omavahelist head koostööd. Ehk, talendist üksi ei piisa (Mack ja Gammage, 1998). Meeskonnaspordiga tegelejate jaoks on meeskonnatöö ja meeskonna dünaamika väga tähtsad. Võistkonnaspordi motivatsioon põhineb ühistel eesmärkidel, ülesannetel, imagol ja rühma kuulumise tundel (Bollok jt., 2011). Nagu eelnevalt selgus on meeskonnaspordis tähtsal kohal meeskonnatöö ning ühised eesmärgid. Faktorid mis viitavad positiivsele toetavavale suhtlemisele ennustavad kõige paremini positiivseid kollektiivseid efektiivseid uskumusi treeneritel ja mängijatel. Antud faktorid sisaldavad entusiasmi väljakul ning omavahelist suhtlemist. Entusiasmi tähtsaks toetajaks on nii kaasaelamine väljakumängijate kui ka pingil istuvate mängijate poolt. Antud faktorid on just võrkpallile omased kuna võidetud punktide arv mängus on suhteliselt suur ning võistkondadel on võimalus tulla peale igat punkti väljaku keskele kokku ja jagada oma entusiasmi kaaslastega. Kui meeskond tuleb kokku entusiastlikult siis mängijad ja treener on palju enesekindlamad selles, et meeskond on võimeline mängu võitma, kui siis kui meeskond ainult mängib hästi. Treenerid ja mängijad võivad oma enesekindluse kaotada läbi erinevate olukordade, kus treenerid ja mängijad on kaotanud usu oma meeskonna võimetesse. Eelkõige on sellisteks olukordadeks mängijate negatiivsed emotsionaalsed reaktsioonid olukordades kus meeskonnakaaslane teeb mõne vea väljendades seda kehakeelega või ignoreerib vea sooritanud mängijat (Fransen jt., 2012).

Bloom'i (1985) loodud talendi arengu mudeli kohaselt jaguneb spordi meisterlikkuse tulemuseni jõudmise periood kolmeks: algusaastad (romantika faas), kesk aastad (täpsus faas) ja hilis aastad (integratsiooni faas). Romantika faasi iseloomustavad mängulisus, avastamine, lõbu ja see on aeg kus lapsed õpivad põhilisi oskusi ning arendavad armastust valitud valdkonna vastu. Täpsuse faasis toimub süstemaatiline õppimine kus treener soodustab pikaajalist arengut ja õpetab tehnilisi oskusi. Integratsiooni faasis indiviid jätkab treenimist treeneri juhendamisel ja treenitakse mitu tundi päevas. Bloom leidis, et kui liikuda liiga kiiresti edasi ühest faasist teise ennem eelneva täielikku läbimist, võib see jätta indiviidi ilma vajalikest oskustest, füüsilisest arengust või motivatsioonist, mis on vajalikud järgnevas faasis õnnestumiseks.

2. Töö eesmärk ja ülesanded

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada kuidas Eesti U-18 vanuseklassis mängivate noorvõrkpallurite poolt nende treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna tajumine on seotud võistlustulemustega. Kirjanduse analüüsist tulenevalt püstitati töös järgmised hüpoteesid:

1. Ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonnaga võistkonnad saavutavad paremaid võistlus tulemusi kui egole-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonnaga võistkonnad.
2. Poiste poolt tajutud treeningkaaslaste motivatsiooniline treeningkeskkond on rohkem egole-orienteeritud kui seda on tüdrukutel.

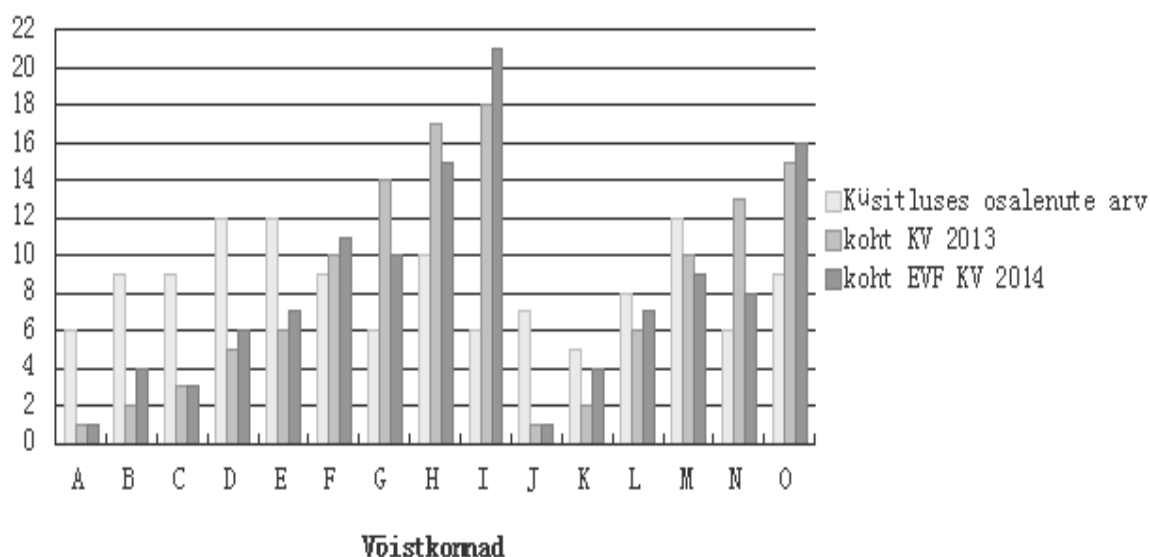
Ülal toodud hüpoteesidest lähtuvalt on antud uurimustöös püstitatud järgnevad ülesanded:

1. Kontrollida treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustiku faktorstruktuuri õigsust
2. Uurida ja võrrelda treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioone lähtudes võistlustulemustest.
3. Uurida noorsportlaste poolt tajutud nende treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide seoseid nende treenerite poolt antud hinnangutega nende dimensioonide kohta.

3. Metoodika

3.1 Vaatlusalused ja uuringu korraldus

Uurimustöö aluseks on 2013. aasta detsembrist kuni 2014. aasta veebruarini Eesti noorte võrkpallurite hulgas läbi viidud küsitlus. Enne noorsportlaste küsitlemist toimus töö autori poolt küsitletavate võistkondade välja selekteerimine vastavalt nende esinemisele Eesti Võrkpalli Liidu (EVF) poolt korraldatavatel Eesti noorte võrkpalli meistri- ja karikavõistlustel. Võistkondade valimisel lähtuti antud võistlustel saavutatud kohtadest ning seati eesmärgiks küsitleda võistkondi, kes asetsevad finaaltourniiride lõpptulemuste hulgas tabeli esimeses osas ning võistkondi kes asetsevad antud tabelis tabeli tagumises osas. Vaatlusaluste valimise kriteeriumiteks oli, et võistkond osaleb 2013/2014 aasta võistlushooajal EVF-i korraldatavatel Eesti noorte U-18 vanuseklassi võrkpalli karika- ning meistrivõistlustel ehk kelle sünniaeg on 1997.a või hilisem (EVF, 2013) ning vaatlusalused on koos mänginud ühises võrkpalliklubis ühtse võistkonnana vähemalt ühe aasta. Antud vanuseklass sai uuritavateks valitud kuna enamus lapsi selles vanuses peaksid olema võimelised vahet tegema jõupingutusel ja võimel (Nicholls, 1989). Küsitluses osalenud võistkondade jaotus soo ja taseme järgi on näha *Tabelis 1*.

Joonis 1. Küsitluses osalenud mängijate arv võistkondade kaupa ning nende koht Eesti U-18 karikavõistlustel 2013 (KV 2013) ja Eesti Võrkpalli Liidu U-18 karikavõistlustel 2014 (EVF KV 2014).

Ankeetküsitlus viidi läbi vaatlusaluste treeningtunni alguses või lõpus ning vaatlusalused täitsid küsimustiku kirjalikult. Ennem küsimustiku läbiviimist on saadud selleks nõusolek võistkondade treeneritelt ning mängijatelt. Küsitlusele vastamine oli vabatahtlik ja noorsportlastele rõhutati, et nende vastused jäävad konfidentsiaalseks. 22 küsimusest koosneval ankeetküsitlusel puudus ajaline piirang.

Uuringus osales kokku 126 võrkpallurit 15 võistkonnast. Neist viieteistkümnest võistkonnast 6 võistkonda olid poiste ja 9 tüdrukute võistkonda. Kokku osales küsitluses 79 tüdrukut ja 47 poissi. Küsitluses osalenud sportlaste keskmine vanus oli 14,99 aastat ja nad olid võrkpalli mänginud keskmiselt 4,71 aastat. *Joonisel 1* on välja toodud küsitluses osalenud võistkondade mängijate arv ning nende saavutatud koht Eesti U-18 karikavõistlustel 2013 ja Eesti Võrkpalli Liidu U-18 karikavõistlustel 2014.

Tabel 1. Küsitluses osalenute jaotus võistkondade, soo (1-poiiss, 2- tüdruk) ja taseme järgi.

võistkond	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
Sugu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Järjestus taseme järgi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	4	5	6

3.2 Küsimustik

Uuringus kasutati Ntoumanise ja Vazou (2005) poolt välja töötatud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustikku. Antud küsimustiku valiidsust pärast eesti keelde tõlkimist on kontrollinud oma uuringus Jõesaar, Hein ja Hagger (2011). Antud küsimustikuga on võimalik hinnata treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna alljärgnevaid dimensioone: oskuste parandamine (*improvement*), seotuse toetus (*relatedness support*), pingutuse olulisus (*effort*), võistkonna sisene võistlemine (*intra-team competition ability*), võistkonna sisesed konfliktid (*intra-team conflict*). Nende hulgast kolm tegurit hõlmavad ülesandele-orienditud motivatsioonilist treeningkeskkonda (oskuste parandamine, pingutuse olulisus, seotuse toetus) ja kaks tegurit toetavad egole-orienditud motivatsioonilist treeningkeskkonda (võistkonna sisene võistlemine ja võistkonna sisesed

konfliktid). Jõesaare, Heina ja Haggeri tööst selgus, et üks küsimus (Selles võistkonnas enamus sportlasi... “... *julgustavad üksteist mängus olema parem teistest võistkonnakaaslastest*”), mis kuulus võistkonna sisese võistlemise gruppi, omas liiga madalat faktorkoormust. Antud magistritöös läbi viidud küsimustikule lisati sellele küsimusele veel üks variatsioon, milleks oli, et selles võistkonnas enamus sportlasi... “...*julgustavad üksteist võistkonnakaaslastest olema parem*” (ITCA22). Lõpptulemusena kasutati hindamiseks 22 väidet, kus küsimused algasid ühise lause algusega: „Selles võistkonnas enamus sportlasi...“. Väite hindamisel on kasutatud seitsme palli süsteemi: 1- mitte üldse nõus, 2- ei ole nõus, 3- ei ole päris nõus, 4- ei oska öelda, 5- pigem nõus kui mitte, 6- nõus, 7- täiesti nõus. Lisaks koguti noorsportlastelt andmeid nende soo, vanuse, sünniaasta ning treening staaži kohta. Sama sisuline küsimustik anti täita ka noorsportlasi juhendatavatele treeneritele. Küsimustik on esitatud *Lisas 1*.

3.3 Andmete statistiline analüüs

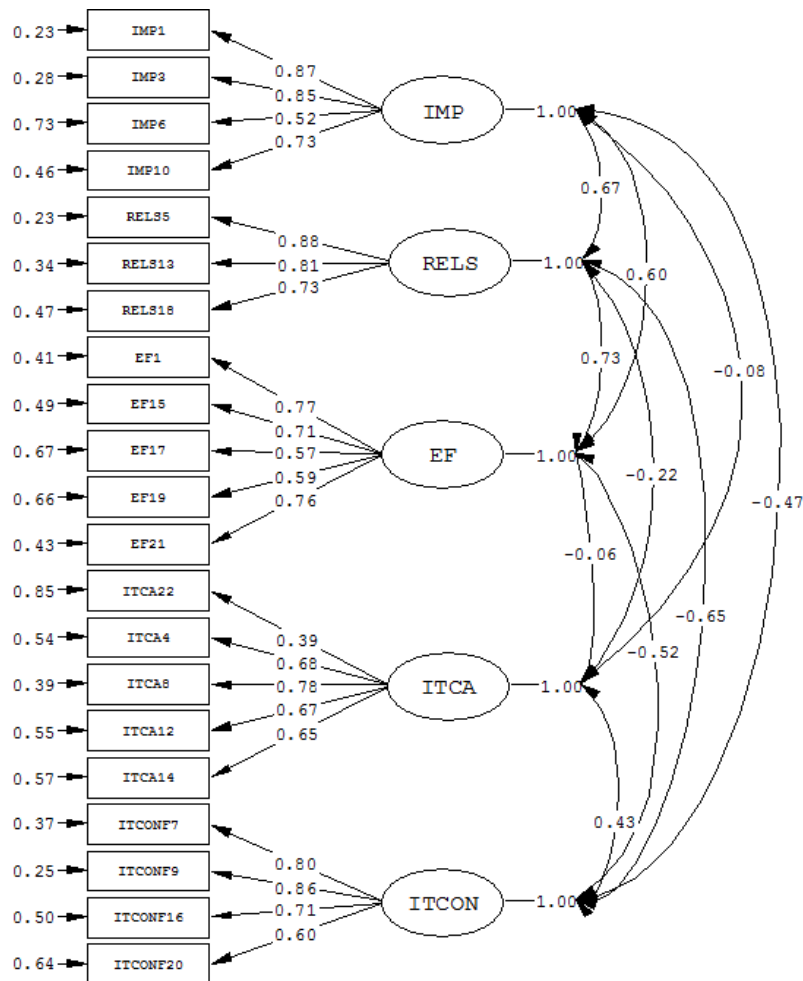
Uurimustöö andmete statistiline töötlus ja analüüs teostati programmi SPSS 21 abil. Kõigi tunnuste puhul leiti aritmeetiline keskmine ja standardhälve ($\pm SD$). Keskmiste leidmiseks liideti tunnust hindavad küsimused kokku ning jagati küsimuste arvuga.

Kinnitava faktoranalüüsi teostamiseks kasutati programmi LISREL 8.8. Valdkondade küsimuste reliaablust hinnati *Cronbach'i alpha* koefitsiendi järgi. Küsimustiku ühes alaskaalas olevate küsimuste reliaabluse aktsepteeritavaks väärtuseks loetakse *Cronbach'i alpha* 0,70 (Nunnally, 1978).

4. Töö tulemused

4.1 Treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustiku kinnitav faktoranalüüs

Treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustiku kinnitava faktoranalüüsi tulemused on välja toodud *Joonisel 2*.

Joonis 2. Treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustiku faktorstruktuuri mudel.

Skaalade reliaabluse hindamiseks leiti *Cronbach'i alpha* (Tabel 3), mis oskuste parandamise (IMP) puhul oli $\alpha = 0,77$, seotuse toetuse (RELS) puhul oli $\alpha = 0,78$, pingutuse olulisuse (EF) puhul oli $\alpha = 0,74$, võistkonna sisese võistlemise (ITCA) puhul oli $\alpha = 0,74$ ja võistkonna siseste konfliktide puhul (ITCON) oli $\alpha = 0,82$.

Motivatsiooni küsimustiku kinnitava faktorstruktuuri mudeli psühhomeetrilised parameetrid olid järgmised: RMSEA (*Root Mean Square Error of Approximation*) = 0,061 (CI = 0,044 - 0,076), NFFI (*Non-Normed Fit Index*) = 0,96, CFI (*Comparative Fit Index*) = 0,97, IFI (*Incremental Fit Index*) = 0,97. Antud parameetrid on aktsepteeritava väärtusega, mis näitavad küsimustiku sobilikkust. Kõikide küsimuste faktorkoormused olid suuremad kui 0,40, väljaarvatud üks võistkonna sisese võistlemise küsimus kus faktorkoormuseks oli 0,39 (ITCA22). Esialgse versiooni küsimus „... selles võistkonnas enamus sportlasi julgustavad üksteist mängus olema parem teistest võistkonnakaaslastest“ omas veelgi väiksemat faktorkoormust (0,24) ning seetõttu see eemaldati.

4.2 Soolised erinevused treeningkaaslaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonides

Selleks, et välja selgitada poiste ja tüdrukute treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumise erinevusi teostati dispersioonanalüüs. Skaalade keskmised on esitatud sugude kaupa Tabelis 2 ning samuti on antud tabelis esitletud antud dimensioonide reliaabluse koefitsiendid arvutatuna kõikide vaatlusaluste andmete põhjal.

Tabel 2. Treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumine sugude kaupa.

Faktor	Tüdrukud Keskmine \pm SD	Poisid Keskmine \pm SD	Statistiliselt oluline erinevus	Reliaabluse koefitsiendid (Cronbach' α)
Oskuste parandamine (IMP)	5,63 \pm 0,84	5,55 \pm 0,82	-	α = 0,77
Seotuse toetus (RELS)	5,57 \pm 0,93	5,16 \pm 1,18	p=0,034 **	α = 0,78
Pingutuse olulisus (EF)	6,12 \pm 0,65	5,91 \pm 0,67	p=0,082 *	α = 0,74
võistkonna sisene võistlemine (ITCA)	4,68 \pm 0,95	5,03 \pm 0,94	p=0,051 **	α = 0,735
võistkonna sisesed konfliktid (ITCON)	2,80 \pm 1,05	3,64 \pm 1,49	p=0,01 **	α = 0,82

**p \leq 0,05; *p \leq 0,1

Dispersioonanalüüs näitas, et seotuse toetuse, võistkonna sisese võistlemise ja võistkonna siseste konfliktide treeningkaaslaste poolse motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumine erines tükrukutel ja poistel statistiliselt oluliselt, $p \leq 0,05$. Seal hulgas poisid tajusid võistkonna sisest võistlemist ja võistkonna sisest konflikti rohkem kui tükrukud. Tulemustest lähtudes võib öelda, et tükrukute tajumine võistkonna seotuse toetusest oli suurem kui poistel. Analüüs näitas, et 90% tõenäosusega erines statistiliselt oluliselt ka poiste ja tükrukute pingutuse olulisuse tajumine, $p \leq 0,1$. Sealjuures tükrukud tajusid rohkem pingutuse olulisuse toetust kui poisid.

4.3 Poiste võistkondade vahelised erinevused treeningkaaslaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonides

Dispersioonanalüüsis võrreldi eelnevalt taseme järgi jagatud (jaotuse aluseks võeti sellel võistlushooajal saavutatud koht KV 2013 ja EVF KV 2014) poiste võistkondade kahte gruppi, kus esimesse gruppi (grupp 1) kuulus pingereas kaks esimest võistkonda ja teise gruppi (grupp 2) kuulus pingereas olnud kaks viimast võistkonda. Võistkondade treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumise keskmised on välja toodud *Tabelis 3*.

Tabel 3. Treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumise keskmiste võrdlus poiste esimese ja teise grupi võistkondade vahel.

Faktor	Grupp 1 Keskmine \pm SD	Grupp 2 Keskmine \pm SD	Statistiliselt oluline erinevus ($p \leq 0,05$)
Oskuste parandamine (IMP)	5,92 \pm 0,82	5,58 \pm 0,91	-
Seotuse toetus (RELS)	5,25 \pm 1,39	5,4 \pm 1,24	-
Pingutuse olulisus (EF)	6,25 \pm 0,44	6,08 \pm 0,68	-
võistkonna sisese võistlemine (ITCA)	4,88 \pm 1,20	5,15 \pm 1,13	-
võistkonna siseste konfliktide (ITCON)	3,46 \pm 1,61	3,42 \pm 1,41	-

Statistilist erinevust antud gruppide vahel statistiliselt olulisuse nivool $p \leq 0,05$ ei esinenud üheski alaskaalas.

Järgmiseks võrreldi poiste võistkondadest kõige kõrgeima tasemega võistkonda ja kõige madalaima tasemega võistkonda. Antud võistkondade treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumise keskmised on välja toodud *Tabelis 4*.

Tabel 4. Treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumise keskmiste võrdlus poiste kõrgeima tasemega võistkonna ja madalaima tasemega võistkonna vahel.

Faktor	Kõrgeima tasemega võistkond Keskmine \pm SD	Madalaima tasemega võistkond Keskmine \pm SD	Statistiliselt oluline erinevus ($p \leq 0,05$)
Oskuste parandamine (IMP)	5,5 \pm 0,80	5,86 \pm 0,84	-
Seotuse toetus (RELS)	4,38 \pm 1,15	5,74 \pm 1,08	$p=0,029^{**}$
Pingutuse olulisus (EF)	6,11 \pm 0,41	6,44 \pm 0,31	$p=0,09^*$
võistkonna sisese võistlemine (ITCA)	5,09 \pm 1,28	5,33 \pm 1,20	-
võistkonna siseste konfliktide (ITCON)	4,14 \pm 1,67	2,94 \pm 1,32	-

$^{**}p \leq 0,05$; $^*p \leq 0,1$

Dispersioonanalüüs näitas, et seotuse toetuse treeningkaaslaste poolse motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensiooni tajumine erines poiste kõrgeima tasemega võistkonna ja madalaima tasemega võistkonna vahel statistiliselt oluliselt, $p \leq 0,05$. Seal hulgas madalaima tasemega võistkond tajus suuremat seotuse toetust võistkonnakaaslaste poolt kui seda tajusid kõrgeima tasemega võistkonna mängijad. Samuti erines statistiliselt oluliselt antud võistkondade vahel pingutuse olulisuse dimensioon, $p \leq 0,1$. Sealjuures olgu märgitud, et madalaima tasemega võistkonna mängijad tajusid suuremat pingutuse olulisuse toetust kui kõrgeima tasemega võistkonna mängijad.

4.4 Tüdrukute võistkondade vahelised erinevused treeningkaaslaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonides

Järgnevas analüüsis võrreldi eelnevalt taseme järgi jagatud (jaotuse aluseks võeti sellel võistlushooajal saavutatud koht KV 2013 ja EVF KV 2014) tüdrukute võistkondade kahte gruppi, kus esimesse gruppi (grupp 1) kuulus pingereas kolm esimest võistkonda ja teise gruppi (grupp 2) kuulus pingereas olnud kolm viimast võistkonda. Võistkondade treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumise keskmiste erinevused on välja toodud *Tabelis 5*.

Tabel 5. Treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumise keskmiste võrdlus tüdrukute esimese grupi ja teise grupi võistkondade vahel.

Faktor	Grupp 1 Keskmine \pm SD	Grupp 2 Keskmine \pm SD	Statistiliselt oluline erinevus ($p \leq 0,05$)
Oskuste parandamine (IMP)	6,07 \pm 0,79	5,57 \pm 0,83	$p=0,04^{**}$
Seotuse toetus (RELS)	5,74 \pm 1,12	5,86 \pm 0,55	-
Pingutuse olulisus (EF)	6,41 \pm 0,66	6,09 \pm 0,56	$p=0,087^*$
võistkonna sisese võistlemine (ITCA)	4,92 \pm 1,23	4,33 \pm 0,79	$p=0,062^*$
võistkonna siseste konfliktide (ITCON)	2,76 \pm 1,25	2,45 \pm 0,90	-

$**p \leq 0,05$; $*p \leq 0,1$

Dispersioonanalüüs näitas, et oskuste parandamise treeningkaaslaste poolse motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensiooni tajumine erines tüdrukute pingereas kolme esimese võistkonna ja kolme tagumise võistkonna vahel statistiliselt oluliselt, $p \leq 0,05$. Seal hulgas kolm esimest võistkonda tajusid rohkem oskuste parandamise toetust võistkonnakaaslaste poolt kui seda tajusid kolme viimase võistkonna mängijad. Samuti erines statistiliselt oluliselt antud võistkondade vahel pingutuse olulisuse ja võistkonna sisese võistlemise dimensioon, $p \leq 0,1$. Sealjuures olgu märgitud, et kolme esimese võistkonna mängijad tajusid rohkem pingutuse olulisuse toetust ja suuremat võistkonna sisest võistlemist kui kolme viimase võistkonna mängijad.

Järgnevalt võrreldi tüdrukute kõrgeima tasemega võistkonda ja madalaima tasemega võistkonda. Antud võistkondade treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumise keskmiste erinevused on välja toodud *Tabelis 6*.

Tabel 6. Treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumise võrdlus tüdrukute kõrgeima tasemega võistkonna ja madalaima tasemega võistkonna vahel.

Faktor	Kõrgeima tasemega võistkond Keskmine \pm SD	Madalaima tasemega võistkond Keskmine \pm SD	Statistiliselt oluline erinevus ($p \leq 0,05$)
Oskuste parandamine (IMP)	6,21 \pm 1,15	5,13 \pm 1,02	-
Seotuse toetus (RELS)	6,33 \pm 0,97	5,78 \pm 0,34	$p=0,028^{**}$
Pingutuse olulisus (EF)	6,57 \pm 0,65	6,13 \pm 0,37	-
võistkonna sisese võistlemine (ITCA)	3,80 \pm 1,55	4,43 \pm 0,46	$p=0,012^{**}$
võistkonna siseste konfliktide (ITCON)	2,17 \pm 0,79	3,29 \pm 0,60	-

$^{**}p \leq 0,05$; $^{*}p \leq 0,1$

Analüüs näitas, et seotuse toetuse ja võistkonna sisese võistlemise treeningkaaslaste poolse motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumine erines tüdrukute kõrgeima tasemega võistkonna ja madalaima tasemega võistkonna vahel statistiliselt oluliselt, $p \leq 0,05$. Seal hulgas madalaima tasemega võistkonna mängijad tajusid suuremat võistkonna sisest võistlemist kui seda tajusid kõrgeima tasemega võistkonna mängijad. See vastu kõrgeima tasemega võistkonna mängijad tajusid rohkem seotuse toetust, kui seda tajusid madalaima tasemega võistkonna mängijad.

4.5 Noorsportlaste treeningkaaslaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide seosed nende treenerite poolt antud hinnangutega nende dimensioonide kohta

Noorsportlaste treeningkaaslaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide võrdlemiseks nende treenerite poolt antud hinnangutega nende dimensioonide kohta kasutati korrelatsioonanalüüsi. Saadud tulemustest selgus, et noorsportlaste oskuste parandamise dimensioon oli statistiliselt oluliselt seotud ($r = 0,542$; $p \leq 0,05$) treenerite poolt antud hinnanguga nende poolt treenitavate noorsportlaste oskuste parandamise dimensiooniga. Teiste tunnuste vahel statistiliselt olulisi seoseid ei esinenud.

5. Tulemuste arutelu

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada kuidas Eesti U-18 vanuseklassis mängivate noorvõrkpallurite poolt nende motivatsioonilise treeningkeskkonna tajumine on seotud võistlustulemustega. Lisaks võrreldi noorsportlaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide seoseid treenerite poolt antud hinnangutega nende dimensioonide kohta.

Hindamaks noorvõrkpalluritel nende treeningkaaslaste poolt motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioone oli esmalt vajalik hinnata kasutatava küsimustiku valiidsust. Ntoumanise ja Vazou (2005) poolt välja töötatud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustiku valiidsust pärast eesti keelde tõlkimist olid eelnevalt kontrollinud oma uuringus Jõesaar, Hein ja Hagger (2011; Jõesaar, 2012). Jõesaare, Heina ja Haggeri tööst selgus, et üks küsimus nende poolt kasutatud küsimustikus (Selles võistkonnas enamus sportlasi...”...*julgustavad üksteist mängus olema parem teistest võistkonnakaaslastest*”), mis kuulus võistkonna sisese võistlemise dimensiooni omas liiga madalat faktorkoormust. Antud magistritöös läbi viidud küsimustikule lisati sellele küsimusele veel üks variatsioon, milleks oli, et selles võistkonnas enamus sportlasi... “...*julgustavad üksteist võistkonnakaaslastest olema parem*” (ITCA22). Antud küsimustiku faktorstruktuuri valiidsust kontrolliti kinnitava faktoranalüüsiga. Motivatsiooni küsimustiku kinnitava faktorstruktuuri mudeli psühhomeetrilised parameetrid olid aktsepteeritava väärtusega (RMSEA = 0,061; NFFI = 0,96; CFI = 0,97; IFI = 0,97), mis kinnitavad selle küsimustiku sobilikkust kasutamaks seda Eesti noorsportlaste hulgas. Kõikide küsimuste faktorkoormused olid suuremad kui 0,40, väljaarvatud küsimustikule lisatud variatsiooniküsimuse faktorkoormus, mis oli 0,39. Esialgse versiooni küsimus selles võistkonnas enamus sportlasi...”...*julgustavad üksteist mängus olema parem teistest võistkonnakaaslastest*“ omas veelgi väiksemat faktorkoormust (0,24) ning seetõttu see edaspidisest analüüsist eemaldati. Sama küsimus eemaldati ka Jõesaare, Heina ja Haggeri (2011) uurimusest, mis käsitles noorsportlaste spordiga tegelemisest väljalangemise tegureid - selle küsimuse redigeeritud variatsiooni aga kasutati järgnevas analüüsis. Jõesaare, Heina ja Haggeri (2011) uurimuses olid küsimuste dimensioonide reliaabluse koefitsiendid järgmised: oskuste parandamine $\alpha = 0,73$, seotuse toetus $\alpha = 0,72$, pingutuse olulisus $\alpha = 0,80$, võistkonna sisene võistlemine $\alpha = 0,43$, võistkonna sisesed konfliktid $\alpha = 0,75$. Samuti Ntoumanise ja Vazou (2005) poolt välja töötatud küsimustiku reliaabluse koefitsiendid olid rahuldavad kõikide dimensioonide puhul, välja arvatud võistkonna sisese võistlemise puhul,

kus koefitsient oli marginaalselt vastuvõetav (oskuste parandamine $\alpha = 0,77$, seotuse toetus $\alpha = 0,73$, pingutuse olulisus $\alpha = 0,70$, võistkonna sisene võistlemine $\alpha = 0,69$, võistkonna sisesed konfliktid $\alpha = 0,73$). Läbi erinevate tööde on võistkonna sisese võistlemise dimensiooni reliaabluse koefitsiendi näitajad olnud problemaatilise suurusega mistõttu andmetesse, mis on seotud antud dimensiooniga tuleks suhtuda ettevaatusega. Samas, käesolevas uuringus leitud reliaabluse näitajad olid kõikide alaskaalade puhul aktsepteeritava tasemega. Küsimustiku ühes alaskaalas olevate küsimuste reliaabluse aktsepteeritavaks väärtuseks loetakse *Cronbach'i alpha* 0,70 (Nunnally, 1978).

Käesoleva töö üheks eesmärgiks oli uurida ja võrrelda treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioone lähtudes võistlustulemustest nii tütarlastel kui poeglastel. Kõigi uuringus osalenud poeglaste ja tütarlaste poolt tajutud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tulemuste võrdlemisel selgus, et ainult oskuste parandamise dimensiooni puhul statistiliselt olulist erinevust ei esinenud. Seega nii tüdrukute kui poiste võistkonnad on ühteviisi huvitatud nii enda kui ka treeningkaaslaste oskuste parandamisest. Antud näitajate keskväärtuste tase oli suhteliselt kõrge (tüdrukud: $5,63 \pm 0,84$; poisid: $5,55 \pm 0,82$). Dispersioonanalüüs näitas, et ülesandele-orienteeritud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonidest erinesid üksteisest statistiliselt oluliselt seotuse toetuse dimensioonid ($p \leq 0,05$) ja pingutuse olulisuse tajumise dimensioonid ($p \leq 0,1$). Tüdrukud tajusid võistkonna seotuse ja pingutuse olulisuse toetust rohkem kui poisid. Siit võib järeldada, et tüdrukute tajumine treeningkaaslaste ülesandele-orienteeritud motivatsioonilisest treeningkeskkonnast oli suurem. Kui võrrelda tüdrukute ja poiste egole-orienteeritud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioone näeme, et nii võistkonna sisese võistlemise kui ka võistkonna siseste konfliktide treeningkaaslaste poolse motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumine erines tüdrukutel ja poistel statistiliselt oluliselt, $p \leq 0,05$. Seal hulgas poisid tajusid rohkem võistkonna sisest võistlemist ja võistkonna sisest konflikti kui tüdrukud. Seega antud töö tulemustena leidis kinnitust hüpotees, et poiste poolt tajutud treeningkaaslaste motivatsiooniline treeningkeskkond on rohkem egole-orienteeritud kui seda on tüdrukutel. Saadud tulemused on kooskõlas Vazou jt. (Vazou, 2010; Vazou jt., 2006) poolt saadud tulemustega, kus leiti, et poisid ja vanemad sportlased tajuvad rohkem egole suunatud motiveerivaid dimensioone kui tüdrukud ja nooremad sportlased, kes tajuvad rohkem ülesande meisterliku sooritamise seotud dimensioone. Vazou samuti leidis oma uuringus seoseid kaaslaste poolt loodud motivatsioonilise keskkonna ja eesmärgi saavutamise orientatsioonide vahel. Täpsemalt leidis ta, et sportlaste egole-orienteeritus oli positiivselt seotud sportlaste poolt tajutud egole-

orienteeritud treeningkaaslaste poolt loodud motivatsioonilise treeningkeskkonnaga. Lisaks leidis ta, et sportlaste ülesandele-orienteeritus on positiivselt seotud nende arusaamadega ülesandele-orienteeritud treeningkeskkonnast. Samale tulemusele jõudsid oma uuringus ka Ntoumanis ja Biddle (1999). Lisaks leidsid Ntoumanis ja Biddle, et sportlaste arusaamad egole suunatud keskkonnast on seotud egole-orienteeritud treeningkeskkonnaga.

Järgnevalt uuriti poeglase kõrgema tasemega võistkondade (grupp 1) ja madalama tasemega võistkondade (grupp 2) vahelisi erinevusi treeningkaaslaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonides. Kõrgema tasemega ja madalama tasemega võistkondade liigitamise aluseks olid võistkondade võistlustulemused. Üllatava tulemuse andis poiste esimese grupi ja teise grupi treeningkaaslaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide võrdlus, kus antud dimensioonide vahel ei leitud statistiliselt olulisi erinevusi. Antud tulemused võisid tingitud olla sellest, et uuringus osalenud poiste võistkondi oli ainult kuus. Seega võime spekuloida, et poeglase puhul töös esitletud hüpotees (ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonnaga võistkonnad saavutavad paremaid võistlus tulemusi kui egole-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonnaga võistkonnad) ei pidanud paika. Kuid kui vaadelda antud dimensioonide keskväärtusi siis näeme, et mõlemasse gruppi kuuluvate võistkondade ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide keskmised tulemused on suhteliselt kõrged, mis viitab sellele et nii esimese grupi kui ka teise grupi võistkonnad on ülesandele-orienteeritud. Samas tuleb märkida, et ka egole-orienteerituse näitajad on suhteliselt suured. Jõesaare (2011) ja tema kolleegid leidsid oma uuringus, et mida rohkem noorsportlased tajusid et motivatsiooniline keskkond on ülesandele-orienteeritud, seda suuremat autonoomsuse, kompetentsuse ja seotuse tunde rahulolu nad näitasid. Sellises keskkonnas indiviid tunneb ennast sisemiselt motiveeritult tegevuse enda poolt ning teeb seda kuna see toob endaga kaasa rõõmu ja heaolu tunde (Murcia jt., 2008). Jõesaare (2011) ja tema kolleegide uuring näitas, et mida rohkem noorsportlased tajusid, et motivatsiooniline keskkond on egole-orienteeritud, seda vähem seotuse tunde rahuldumist oli märgata. Antud olukord võib tekkida näiteks juhul kui sportlane tajub konflikti meeskonnaliikmete vahel. Samas sportlane kes tajub egole suunatud keskkonda võib tunda kompetentsust ja autonoomsust nii kaua kui ta tunneb seotust teiste kaaslastega antud treeninggrupist. Nende uurimusest selgus, et ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsiooniline treeningkeskkond mõjutas positiivselt sportlaste püsijäämist valitud spordialal. Sportlased, kes püsivad oma valitud spordiala juures tajuvad suuremat autonoomsuse toetust, mida on mõjutanud vanemate ja ülesandele-orienteeritud

treeningkaaslaste poolt loodud motivatsiooniline treeningkeskkond. Nad on rohkem sisemiselt motiveeritud kui need, kes on spordist välja langenud. Spordist väljalangenutel on madalam kompetentsuse, autonoomsuse ja seotuse tunne (Jõesaar jt., 2011; Jõesaar, 2012). Antud magistritöös saadud tulemuste põhjal võib teha oletuse, et poiste võistkondade ülesandele-orienteeritud ja egole-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsiooniline keskkond ei ole seotud võistlustulemustega. Samas kui võrreldi kõrgeima tasemega poiste võistkonda ja madalaima tasemega võistkonda saadi tulemuseks, et viimaste mängijad tajusid rohkem seotuse ja pingutuse olulisuse toetust võistkonnakaaslaste poolt, kui seda tajusid kõrgeima tasemega võistkonna mängijad. Kui vaadata antud tulemusi siis saame teha üllatava järelduse. Nimelt madalaima ehk võistlustulemuste pingereas viimasena oleva võistkonna noorsportlaste ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilist keskkonda iseloomustavate dimensioonide tajumine oli suurem ning nende egole-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna tajumine madalam kui pingereas esikohal oleval võistkonnal.

Sama võrdlus viidi läbi ka tüdrukute kolme kõrgema tasemega võistkonna (grupp 1) ja kolme madalama tasemega võistkonna (grupp 2) vahel. Tulemustest oli näha, et ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste poolse motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide hulgast oskuste parandamise ja pingutuse olulisuse dimensioonide tajumine erines statistiliselt oluliselt tüdrukute esimeses ja teises grupis olevate võistkondade vahel. Seal hulgas esimeses grupis olevate võistkondade mängijad tajusid rohkem oskuste parandamise toetust ja rohkem pingutuse olulisuse toetust võistkonnakaaslaste poolt, kui seda tajusid teises grupis olevate võistkondade mängijad. Tähelepanuväärne on märkida, et tüdrukute esimeses grupis olevad võistkonnad tajusid rohkem võistkonna sisest võistlemist kui seda tajusid teises grupis olevad võistkonnad. Samuti olid esimeses grupis olevate võistkondade egole-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna näitajate keskväärtused natukese suuremad, millest võib järeldada et tüdrukute kõrgema tasemega võistkondade mängijate egole-orienteeritus oli suurem kui madalama tasemega võistkondades. Antud tulemustest, kus pingereas kõrgemal asetsevate võistkondade mängijate ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide näitajad olid kõrgemad võime teha järelduse, et tüdrukute ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsiooniline treeningkeskkond on positiivselt seotud võistlustulemustega. Antud tulemust toetab Vazou (2010) poolt saadud tulemus, kus tema uuringus leiti, et ülesandele-orienteeritud keskkond on positiivselt seotud eduga spordis. Samuti kõrge ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna

ettearvatav tulemus on kõrgem füüsiline enesekindlus ning sellega on positiivselt seotud naudingu tunne (Vazou jt., 2006). Need tulemused on kooskõlas eesmärgi saavutamise teooriaga (Nicholls, 1989), ehk motivatsiooniline keskkond, mis on seotud ülesande sooritamise meisterlikkuse arendamisega on positiivselt seotud eduga spordis. Jõesaare (2011) ja tema kolleegide uurimusest selgus, et ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsiooniline keskkond mõjutas kaudselt läbi tajutud psühholoogiliste vajaduste autonoomia, kompetentsuse ja seotuse tunde nende sisemist motivatsiooni ja püsimajäämist valitud spordialal. Samas egole-orienteeritud treeningkaaslaste treeningkeskkonna tajumise puhul puudus statistiliselt oluline mõju motivatsioonile ja püsimajäämisele valitud spordialal. Antud magistritöö tulemuste põhjal saame öelda, et töös püstitatud hüpotees (ülesandele-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonnaga võistkonnad saavutavad paremaid võistlus tulemusi kui egole-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonnaga võistkonnad) ei vastanud tüdrukute puhul tõele, kuna tüdrukute võistkondade egole-orienteeritus ei erinenud kahe grupi vahel märgatavalt ning samuti oli esimese grupi, kes asetses võistkondade pingereas kõrgemal, egole-orienteeritus suurem. Samas tüdrukute kõrgeima tasemega võistkonna ja madalaima tasemega võistkonna võrdlemisel saadi tulemuseks, et kõrgeima tasemega võistkond tajus suuremat ülesandele-orienteeritud ja madalamat egole-orienteeritud treeningkaaslaste motivatsioonilist treeningkeskkonda kui seda tajusid madalaima tasemega võistkonna mängijad. Analüüs näitas, et seotuse toetuse ja võistkonna sisese võistlemise treeningkaaslaste poolse motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide tajumine erines tüdrukute kõrgeima tasemega võistkonna ja madalaima tasemega võistkonna vahel statistiliselt oluliselt, $p \leq 0,05$. Madalaima tasemega võistkond tajus rohkem võistkonna sisest võistlemist kui seda tajus kõrgeima tasemega võistkond. Seevastu kõrgeima tasemega võistkonna mängijad tajusid rohkem seotuse toetust, kui seda tajusid madalaima tasemega võistkonna mängijad.

Antud magistritöö ülesandeks oli veel võrrelda noorsportlaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonide seoseid nende treenerite poolt antud hinnangutega nende dimensioonide kohta. Korrelatsioonanalüüsist selgus, et noorsportlaste poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna oskuste parandamise dimensioon on statistiliselt oluliselt seotud treenerite poolt antud hinnanguga treenitavate oskuste parandamise dimensiooniga, ehk mida rohkem noorsportlased tajusid treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna oskuste parandamise toetust võistkonnakaaslaste poolt, seda suuremad olid treenerite poolt antud hinnangud treenitavate oskuste parandamise dimensioonile. Tulemus on teatud määral sarnane Vazou, Ntoumanise ja Duda (2005) poolt teostatud

uuringuga, mille järgi treener ning treenitavad tajuvad antud dimensiooni läbi treeningkaaslaste julgustamise ja tagasiside andmise, mille eesmärgiks on oskuste parandamine. Siit võib järeldada, et treenitavate soov oma oskusi parandada ning oma võistkonnakaaslaste aidata tegevustes, mille eesmärgiks on enda või kaaslaste oskuste parandamine on treenerile suhteliselt hästi tajutav, mistõttu on treeneritel võimalik treeningkeskkonnas julgustada noorte oma vahelist koostööd, õppimist ja jõupingutust. Vazou, Ntoumanis ja Duda (2005) näitasid oma uuringus, et oskuste parandamise dimensioon on tihedalt seotud koostöö dimensiooniga, kus areng viitab võistkonnakaaslaste abistamisele, et parandada nende nõrku kohti läbi meeskonnatöö. Võistkonnad, kus on tugevamini tajuda kollektiivset efektiivsust seavad väljakutsuvamaid eesmärgi, pingutavad rohkem, püsivad oma valitud ala juures kauem kui nad seisavad vastamisi raskuste või kaotustega ja on suurema tõenäosusega edukamad (Fransen jt., 2012). Mõlemad dimensioonid omavad olulist rolli ülesandele-orienditud motivatsioonilises keskkonnas. Antud teadmine on oluline kuna keskkond, kus treeningkaaslased panevad rohkem rõhku isiklikule arengule ja jõupingutusele, võimaldab see sportlastel nautida treeninguid, kuna nende põhilised psühholoogilised vajadused on rahuldatud ja nad saavutavad sisemise motivatsiooni (Murcia jt. 2008). Korrelatsioonanalüüsi käigus selgus, et teiste tunnuste vahel statistiliselt olulisi seoseid ei leidu.

6. Järeldused

1. Antud magistritöös kasutatud treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna küsimustik on valideerne kasutamaks seda Eesti noorsportlaste hulgas.
2. Poiste poolt tajutud treeningkaaslaste motivatsiooniline treeningkeskkond on rohkem egole-orienteeritud kui seda on tüdrukutel.
3. Paremaid võistlustulemusi saavutanud poiste võistkondade poolt tajutud motivatsioonilise treeningkeskkonna dimensioonid ei erinenud statistiliselt oluliselt pingerea lõpus olevatest võistkondadest.
4. Poiste madalaima tasemega võistkonna mängijad tajusid rohkem seotuse ja pingutuse olulisuse toetust võistkonnakaaslaste poolt, kui seda tajusid poiste kõrgeima tasemega võistkonna mängijad.
5. Tüdrukute pingereas kõrgemal asetsevate võistkondade mängijad tajusid rohkem oskuste parandamise toetust võistkonnakaaslaste poolt, kõrgemat pingutuse olulisuse toetust ning nad tajusid rohkem võistkonna sisest võistlemist kui seda tajusid pingerea lõpus olevate võistkondade mängijad.
6. Tüdrukute madalaima tasemega võistkond tajus rohkem võistkonna sisest võistlemist kui seda tajus kõrgeima tasemega võistkond ning tüdrukute kõrgeima tasemega võistkonna mängijad tajusid rohkem seotuse toetust, kui seda tajusid madalaima tasemega võistkonna mängijad.
7. Mida kõrgemalt noorsportlased tajuvad treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna oskuste parandamise toetust võistkonnakaaslaste poolt, seda kõrgemad on treenerite poolt antud hinnangud treenitavate oskuste parandamise dimensioonile.

Kirjanduse loetelu

1. Alfermann D, Wüirth S. Do Coaches influence young athletes' skill level? A common assumption, but hard to prove. *Current research topics in exercise and sport psychology in Europe 2006*; 6: 69-76.
2. Alvarez MS, Balaguer I, Castillo I, Duda JD. Coach Autonomy Support and Quality of Sport Engagement in Young Soccer Players. *The Spanish journal of psychology* 2009; 12:138-148.
3. Apitzsch E. Collective collapse in team sports a theoretical approach. *Current research topics in exercise and sport psychology in Europe 2006*; 3,Lk. 35-46.
4. Bloom BS. *Developing Talent in Young People*. NY: Ballantine Books; 1985.
5. Bollok S, Takacs J, Kalmar Z, Dobay B. External and internal sport motivations of young adults. *Biometrical Human Kinetics* 2011; 3: 101-105.
6. Cervello EM, Escarti A, Guzman JF. Youth sport dropout from the achievement goal theory. *Psicothema* 2007; 19: 65-71.
7. Cumming SP, Smoll FL, Smith RE, Grossbard JR. Is Winning Everything? The Relative Contributions of Motivational Climate and Won-Lost Percentage in Youth Sports. *Journal of Applied Sport Psychology* 2007; 19: 322-336.
8. Deci EL, Ryan RM. *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Press; 1985.
9. Deci EL, Ryan RM. The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Enquiry* 2000; 11: 227-268.
10. Eesti Võrkpalli Liit. Eesti noorte 2013.a. Võrkpalli karikavõistluste juhend U-18 (B) vanuseklassile. URL (kasutatud 3. detsember 2013)
http://www.evf.ee/noored_ekv_evfkv_emv/b_2013_ekv_juhend.pdf
11. Eesti Võrkpalli Liit. Eesti Võrkpalli Liidu arengukava 2012 - 2020. URL (kasutatud 2. mai 2014) http://www.evf.ee/failid2013/evf/EVF_arengukava_2012-2020.pdf

12. Fransen K, Vanbeselaere N, Exadaktylos V, Broek GV, De Cuyper B, Berckmans D, Ceux T, De Backer M, Boen F. “Yes, we can!”: Perceptions of collective efficacy sources in volleyball. *Journal of Sports Sciences* 2012; 30: 641-649.
13. Gagne M, Deci EL. Self-determination theory and work motivation. *Journal of Organizational Behavior* 2005; 25: 331-362.
14. Gould D, Dieffenbach K, Moffett A. The Development of Psychological Talent in U.S. Olympic Champions. Department of Exercise & Sport Science 2001.
15. Jaume C, Torregrosa M. The athlete and top level competition’s pressure. Current research topics in exercise and sport psychology in Europe 2006; 7: 77-90
16. Jõesaar H. The effects of perceived peer motivational climate, autonomy support from coach, basic need satisfaction, and intrinsic motivation on persistence in sport. Tartu: Tartu ülikooli kirjastus; 2012.
17. Jõesaar H, Hein V. Psychosocial determinants of young athletes’ continued participation over time. *Perceptual and Motor Skills* 2011; 113: 51-66.
18. Jõesaar H, Hein V, Hagger MS. Peer influence on young athletes’ need satisfaction, intrinsic motivation and persistence in sport: A 12-month prospective study. *Psychology of Sport and Exercise* 2011; 12: 500-508.
19. Jõesaar H, Hein V, Hagger MS. Youth athletes’ perception of autonomy support from the coach, peer motivational climate and intrinsic motivation in sport setting: One-year effects. *Psychology of Sport and Exercise* 2012; 13: 257-262.
20. Keegan RJ, Harwood CG, Spray CM, Lavalley DE. A qualitative investigation exploring the motivational climate in early career sports participants: Coach, parent and peer influences on sport motivation. *Psychology of Sport and Exercise* 2009; 10: 361-371.
21. Keegan R, Harwood C, Spray C, Lavalley D. The Motivational Atmosphere in Youth Sport: Coach, Parent, and Peer Influences on Motivation in Specializing Sport Participants. *Journal of applied sport psychology* 2010; 22: 87–105.
22. Mack DE, Gammage KL. Attention to Group Factors: Coach Considerations to Building an Effective Team. *Avante* 1998; 4: 118-129.

23. Murcia JAM, San Román ML, Galindo CM, González-Cutre AN, González-Cutre D. Peers' influence on exercise enjoyment: A self-determination theory approach. *Journal of Sports Science and Medicine* 2008; 7: 23-31.
24. Nicholls, JG. *The Competitive Ethos and Democratic Education*. Cambridge: Harvard University Press; 1989.
25. Ntoumanis N. A self-determination approach to the understanding of motivation in physical education. *British Journal of Educational Psychology* 2001; 71: 225- 242.
26. Ntoumanis N, Biddle SJH. A review of motivational climate in physical activity. *Journal of Sport Sciences* 1999; 17: 643-665.
27. Ntoumanis N, Taylor MI, Thøgersen-Ntoumanis C. A longitudinal examination of coach and peer motivational climates in youth sport: Implications for moral attitudes, well-being and behavioral investment. *Developmental Psychology* 2012; 48: 213-223.
28. Ntoumanis N, Vazou S. Peer Motivational Climate in Youth Sport: Measurement Development and Validation. *Journal of sport and exercise psychology* 2005; 27: 432-455.
29. Nunnally J. *Psychometric theory* (2nd ed.) . New York: McGraw-Hill; 1978
30. O'Rourke DJ, Smith RE, Smoll FL, Cumming SP. Parent initiated motivational climate and young athletes' intrinsic-extrinsic motivation: Cross-sectional and longitudinal relations. *Journal of Child and Adolescent Behaviour* 2013; 1: 1-8.
31. Patrick H, Ryan AM, Alfeld-Liro C, Fredericks JA, Huda LZ, Eccles J. Adolescents' Commitment to Developing Talent: The Role of Peers in Continuing Motivation for Sports and the Arts. *Journal of Youth and Adolescence* 1999; 28: 741-763.
32. Roberts GC, Treasure DC, Balague G. Achievement goals in sport: The development and validation of the Perception of Success Questionnaire. *Journal of Sports Sciences* 1998; 16: 337-347.
33. Ryan RM, Deci EL. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist* 2000; 55: 68–78.

34. Sarrazin P, Vallerand R, Guillet E, Pelletier L, Cury F. Motivation and dropout in female handballers: a 21-month prospective study. *European Journal of Social Psychology* 2001; 31: 1-24.
35. Treasure DC, Roberts GC. Applications of Achievement Goal Theory to Physical Education: Implications for Enhancing Motivation. *National Association for Physical Education in Higher Education* 1995; 47: 475-489.
36. Vallerand RJ. Intrinsic and Extrinsic Motivation in Sport. *Encyclopedia of Applied Psychology* 2004; 2: 427-435.
37. Vansteenkiste M, Deci EL. Competitively Contingent Rewards and Intrinsic Motivation: Can Losers Remain Motivated? *Motivation and Emotion* 2003; 27: 273-299.
38. Vazou S. Variations in the Perceptions of Peer and Coach Motivational Climate, *Research Quarterly for Exercise and Sport* 2010; 81: 199-211.
39. Vazou S, Ntoumanis N, Duda JL. Peer motivational climate in youth sport: A qualitative inquiry. *Psychology of Sport and Exercise* 2005; 6: 497-516.
40. Vazou S, Ntoumanis N, Duda JL. Predicting young athletes' motivational indices as a function of their perceptions of the coach- and peer-created climate. *Psychology of sport and exercise* 2006; 7: 215-233.
41. Wang CKJ, Biddle JHS, Elliot AJ. The 2 x 2 achievement goal framework in a physical education context. *Psychology of Sport & Exercise* 2007; 8: 147-168.
42. Weiss MR, Smith A, Theeboom M. "That's What Friends Are For": Children's and Teenagers' Perceptions of Peer Relationships in the Sport Domain. *Journal of sport and exercise psychology* 1996; 18: 347-379.

The effect between peer motivational climate and sport competition results on Estonian U-18 age class volleyball players.

Summary

Previous studies have shown that peer created motivational climate has an important role in youth athletes' motivational climate. The aim of this study was to evaluate the relationship between perceived peer motivational climate and sport competition results among Estonian U-18 age class volleyball players. A Sample of 126 volleyball players in 15 volleyball teams completed the Peer Motivational Climate in Youth Sport Questionnaire (PeerMCYSQ; Ntoumanis & Vazou, 2005). Both genders were represented in this study (47 male volleyball players in 6 volleyball teams and 79 female volleyball players in 9 volleyball teams were represented). The average age of the athletes' in this study was 14, 99 years and average years that they had played volleyball was 4, 71 years. In data analysis teams were classified by teams sport competition results.

The study showed that PeerMCYSQ were valid for using them on the Estonian young athletes. The data analysis showed that boys perceived peer motivational climate is more ego goal orientated than girls did. The boys' teams showed that dimensions of perceived peer motivational climate were not statistically significant related to sport competition results. Girls' teams showed that dimensions of task orientated peer motivational climate were positively related with sport competition results.

LISA 1. Küsimustik

Lugupeetud noorsportlane

Olen Tartu Ülikooli kehakultuuriteaduskonna magistriõppe üliõpilane Karin Vassil. Viin läbi uurimust, mis kajastab eakaaslaste motivatsiooni keskkonna tajumist. Küsimustikus on kajastatud küsimused, mis uurivad Sinu suhtumist ja läbisaamist võistkonnakaaslastega. Seoses sellega palun Teil vastata alljärgnevatele küsimustele. Kogutud andmeid kasutatakse ainult teadustöö eesmärgil ja ei avaldata kolmandatele osapooltele. Küsimusi on kokku 22, palun vasta kõigile küsimustele tehes ringi ümber numbrile, mis ühtib enim sinu arvamusega. Ei ole õigeid ega valesid vastuseid, seega palun vastake nii nagu Te tegelikult tunnete.

KÜSIMUSTIK

Isiklikud andmed

Vanus: _____ Klubi : _____

Sünniaeg: _____

Poiss ☐ Tüdruk ☐ (märgi kast)

Mitu aastat oled võrkpalli mänginud : _____

Selles võistkonnas enamus sportlasi...

1. ...aitavad kaasa üksteise arengule.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

2. ...pakuvad abi võistkonnakaaslastele uute oskuste arendamisel.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

3. ...harjutavad koos, et parandada kehvi oskusi.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

4. ...õpetavad võistkonnakaaslastele uusi oskusi / võtteid.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

5. ...võimaldavad oma võistkonnakaaslastel tunda end väärtuslikena.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

6. ...võimaldavad oma võistkonnakaaslastel tunda end võistkonda kuuluvatena.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

7. ...hoolivad iga võistkonnakaaslase arvamusest.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

8. ...julgestavad võistkonnakaaslasti endast kõike andma.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

9. ...kiidavad võistkonnakaaslasti, kes kõvasti pingutavad.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

10. ...on rahul kui võistkonnakaaslased kõvasti pingutavad.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

11. ...on eeskujuks maksimaalse pingutuse sooritamisel.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

12. ...julgestavad võistkonnakaaslasti edasi pingutama, isegi kui on tehtud vigu

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

13. ...julgestavad üksteist mängus olema parem teistest võistkonnakaaslastest

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

14. ...julgestavad üksteist võistkonnakaaslastest olema parem.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

15. ...hoolivad rohkem võimekama võistkonnaliikme arvamusest.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

16. ...üritavad teha paremini kui nende võistkonnakaaslased.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

17. ...on rahul kui esinevad paremini, kui võistkonnakaaslased.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

18. ...tahavad olla koos enam võimekamate võistkonnaliikmetega

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

19. ...teevad negatiivseid märkusi, mis alandavad võitkonnaliikmeid.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

20. ...kritiseerivad võistkonnakaaslast, kui nad teevad vigu.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

21. ...virisevad/ hädaldavad, kui võistkond kaotab.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

22. ...naeravad võistkonnakaaslaste üle, kui nad teevad vigu.

1	2	3	4	5	6	7
Mitte üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole päris nõus	Ei oska öelda	Pigem nõus kui mitte	Nõus	Täiesti nõus

Suur tänu abi eest!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Karin Vassil,

(autori nimi)

(sünnikuupäev: 01.04.1988)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Noorvõrkpallurite poolt nende treeningkaaslaste motivatsioonilise treeningkeskkonna tajumise võrdlus võistlustulemustega

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on

Vello Hein

(juhendaja nimi)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus/Tallinnas/Narvas/Pärnus/Viljandis, __20.05.2014_____ *(kuupäev)*